

Ulusal Teknoloji Geliştirilmesinin Desteklenmesi

Aytekin Ziylan

Cumhuriyet, 28 Ocak 2003

Türkiye liberal dünyanın bir üyesi olarak, küreselleşmenin de bir gereği olan, uluslararası serbest ticaret ve serbest rekabet uygulamalarını kabul etmiş ve bu konuda birçok anlaşmaya taraf olmuş bir ülkedir.

Serbest piyasa ekonomisinde başarıyı yakalayabilmek için gelişmekte olan ülkelerin/firmaların en önemli şansı da yenilikçilik, özgün teknoloji geliştirebilmektir. Rekabet ortamında yaşam şansı ancak bu şartla mümkündür. Böyle olunca ulus devletlerin görevi de ulusal teknoloji gelişimini desteklemek oluyor. Devletlerin ulusal teknolojinin gelişmesini desteklemesi serbest ticaret kurallarına aykırı sayılmıyor. Bütün gelişmiş devletlerin ulusal teknoloji gelişimini destekledikleri bir gerçek. ABD, İngiltere, Japonya vb. gibi ülkelerin teknoloji geliştirilmesi için devlet bütçesinden yaptıkları Ar-Ge desteği GSMH'nın %2'nin üzerinde olmasına karşın Türkiye'de bu oranın %04-5 civarında olduğu da biliniyor.

Devletler ulusal teknolojilerinin ve sanayilerinin gelişmesi için Ar-Ge desteği dışında da bazı önlemler alıyor, örneğin kamu ihalelerini bu amaçla kullanıyorlar. Kamu ihalelerine yabancıların girmesini zorlaştırıyor, kamu için değişik standartta mal almayı öngörebiliyor, teknik şartnamelere koydukları özel maddelerle ulusal firmalarını , dolayısıyla ulusal teknolojilerinin gelişmesini destekliyor ve daha birçok tarife dışı engeller uyguluyorlar.

Türkiye bir yandan Ar-Ge'ye GSMH'dan az kaynak ayırırken, diğer yandan da kamu alımlarını da ulusal teknolojisinin gelişmesi için kullanmıyor. Oysa kamu alımları ulusal teknolojinin geliştirilmesi için kullanılacak en önemli araçtır ve sanayileşmiş bütün ülkeler bu yolla ulusal teknolojilerini geliştirmişlerdir.

Ülkemizde yürürlükteki 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu (DİK) ve yılbaşında yürürlüğe girecek olan 4734 sayılı yeni Kamu İhale Kanunu'na (KİK) göre kamu ihalelerine katılabilmek açısından yerli (ulusal ve yabancı ortaklı) firmalarla yabancı firmalar arasında herhangi bir ayırım yoktur.

Ayrıca DPT Türkiye-AT Mevzuatı Uyumu Kamu İhaleleri Alt Komisyonu Raporuna göre 2886 sayılı DİK'in amacı "kamu maliyesinin korunması"dır ve rekabet bu amaca varmak için kullanılan bir araçtır. 4734 sayılı KİK'in de amacı aynıdır. Oysa aynı DPT raporu AB üye devletlerinde kamu ihale yasalarının, kamu maliyesinin korunması dışında "ulusal teknoloji geliştirilmesini desteklemek" gibi bir amacının da olduğunu belirtmektedir. Bütün gelişmiş ülke KİK'leri ulusal teknoloji gelişimini desteklerler.

Yürürlükteki 2886 sayılı DİK; 28/4 maddesi ile "**milli firmalara**" avantaj sağlanmasını amirken, 4734 sayılı yeni KİK 63. maddesi ile "**yerli isteklinin yerli malı**" teklif etmesi halinde %15'e kadar bir avantaj sağlanmasına olanak vermektedir.

Elbette ki yerli malın, tanımı da yapılarak, desteklenmesi ülke ekonomisinin yararınadır. Ancak bu bir ülkenin ekonomik kalkınmasının sürdürülebilir olması için yeterli değildir. Esas olan teknolojiye sahip olmaktır. Üretim her zaman, teknoloji sahibinin isteği doğrultusunda ülkemizden bir başka ülkeye götürülebilir.

TOBB Başkanı Sayın Hisarcıklıoğlu'nun belirttiğine göre Türkiye'de kamu alımları GSMH'nın %12'si kadar olup mutlak rakam olarak 20 milyar dolar düzeyindedir. Bu 20 milyar dolar fiyatın içinde %10 Ar-Ge payı olsa bu 2 milyar dolar demektir. Türkiye'de yerli üretim %90 oranında yabancı ortağın teknolojiyle yapıldığından, sadece kamu alımları dolayısıyla Türkiye yılda 1,8 milyar dolarını yabancı ülke mühendislerine ödenmek üzere yabancı firmalar vermektedir. Bir yandan önemli ölçüde ulusal kaynaklar yurtdışına transfer edilirken, ulusal teknoloji yeteneğimiz de gelişmemektedir.

Türkiye'de kamu alımlarının, ülkemizin bilim, teknoloji ve sanayileşme yeteneğinin yükseltilmesi amacıyla yapılmadığı Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu'na da belirtilmiştir.

Türkiye bu akıl dışı uygulamadan vazgeçip, ekonomik olarak kendinden çok daha güçlü devletlerin de yaptığı gibi, ulusal teknoloji yeteneğinin gelişmesi için Kamu İhale Yasalarını kullanan ülkeler arasında yer almalıdır. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 63. Maddesi, ulusal teknoloji kullanılarak geliştirilen ürünlere, Türkiye'de yabancı teknoloji kullanılarak üretilen ürünlerden daha fazla avantaj sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.